

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Η ΩΡΑΙΑ ΕΛΕΝΗ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

(Η ζωή της ωραιότερας γυναίκας των αιώνων, γραμμένη από τον Γάλλο ιστορικό ΦούνκΜπραντάνο)

Η Ελένη, η κόρη της Λήδας και του Διός, βασίλισσα της Σπάρτης, ήτανε για τους αρχαίους Έλληνες, που λάτρευαν το ωραίο, ή προσωποποιήσις της ιδεώδους ωμορφιάς. «Ποτέ — λέει ο ρήτωρ Ίσοκράτης — δεν φάνηκε τίποτε στον κόσμο πιο ωραίο, πιο θαυμαστό, πιο λαμπρό από την Ελένη!»

Οι Έλληνες πίστευαν ακόμα ότι στη γη, ούτε φάνηκε, ούτε θα φανή ποτέ άλλη ωμορφιά όμοια με της Ελένης κι' ότι μονάχα ή θεά Αφροδίτη θα μπορούσε να συγκριθῆ στα κάλλη μαζί της.

Η Ελένη κάποτε πού θέλησε να αποκτήσῃ τὸ ωραιότερο κύπελλο, πού θα μπορούσε να ὑπάρχῃ στον κόσμο, για να κἀνῃ μ' αὐτὸ σπονδές στην Αφροδίτη, ἀπευθύνθηκε στον πιο φημισμένο καλλιτέχνη της ἐποχῆς της. Τότε ἐκείνος σκέφτηκε ὅτι ὁ καλύτερος τρόπος για να φτιάξῃ τὸ ἀριστούργημα πού του ζητούσε ἡ ωραία τῶν ωραίων, ἦταν να πάρῃ τὸ ἀποτύπωμα τοῦ ἑνὸς μαστοῦ της καὶ να δώσῃ τὸ σχῆμα του στο κύπελλο. Τόση ἦταν ἡ θεία ὠμορφιά τοῦ στήθους της Ελένης.

Ποτέ ἡ Ελένη δὲν κατέφυγε σὲ φτιασιδία για να τονίσῃ τὴν ὠμορφιά της. Ἡ ὠμορφιά της ἦταν τόσο τελεία, ὥστε δὲν ἐπιδεχόταν καμμιά ἐπιπλέον τελειοποίηση.

Ὁ μέγας ζωγράφος Ζεῦξις, ἀρκετοὺς αἰῶνες μετὰ τὸν θάνατο της Ελένης, θέλοντας να ζωγραφίσῃ μιὰ εἰκόνα της, ἐπέτυχε, ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Κρότωνος τὴν ἄδεια να ποζάρουν μπροστά του ἡ πέντε ωραιότερες κόρες της πόλεως. Ἔτσι, ἡ εἰκόνα πού ἐφτιαξε ἔγινε τὸ ἀριστούργημα τοῦ μεγάλου καλλιτέχνη, ἂν καὶ ὁ ἴδιος ἔλεγε ὅτι ἡ ὠμορφιά της εἰκόνας του ὑστεροῦσε πολὺ τῆς ὠμορφιάς ἐκείνης πού παρίστανε.

Ἡ παράδοσις παριστάνει τὴν Ελένη με μαλλιά μακρὰ, σγουρὰ καὶ ξανθὰ τῆς φωτιᾶς, με στόμα κατακόκκινο. Οἱ συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος πάλι τονίζουν ἰδιαίτερος τὴν ὠμορφιά τῶν φρυδιῶν της.

Ἡ ὠμορφιά της Ελένης ἦταν ὄχι μόνο τελεία, ἀλλὰ καὶ ἀναλλοίωτη, ἀμετάβλητη, ἀφθαρτη. Τὰ χρόνια περνοῦσαν πάνω ἀπὸ

τὸ θεῖο πρόσωπό της, χωρίς να το ἀγγίζουσαν καθόλου. Σὲ ἡλικία πενήντα κι' ἑξήντα χρόνων, ἡ Ελένη ἦταν ἀκόμη τόσο νέα, ωραία, γοητευτικὴ κι' ἐπιθυμητὴ στο πρόσωπο καὶ στο κορμί, ὅσο καὶ ὅταν ἦταν δεκαοχτὼ καὶ εἴκοσι χρόνων. Οἱ θεοὶ δὲν ἐπέτρεπαν στο συνάδελφό τους τὸν Χρόνο να ἐπιφέρῃ καμμιά φθορὰ στο ἀριστούργημά τους αὐτό.

Ἡ Ελένη γεννήθηκε χάρις σ' ἓνα θαῦμα: Ὁ Ζεὺς εἶχε ἐρωτευθῆ τὴ Λήδα, σύζυγο τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Τυνδάρεω.

Μὰ ἡ Λήδα, γυναίκα ἐνάρετη, ἐννοοῦσε να μείνῃ πιστὴ στο σύζυγό της καὶ να μὴ τὸν ἀπατήσῃ οὔτε καὶ μ' αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἄσπονδο τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων. Τότε ὁ Ζεὺς, για να τὴν ξεγελάσῃ, ἀναγκάστηκε να καταφύγῃ σ' ἓνα τέχνασμα: μεταμορφώθηκε ὁ ἴδιος σὲ κύκνο καὶ συγχρόνως μεταμόρφωσε σὲ ἀετὸ τὴν Αφροδίτη, πού ἦταν πάντα πρόθυμη να εὐνοῖ τοὺς μεγάλους ἔρωτες. Ὁ ἀετὸς Αφροδίτη λοιπὸν ἄρχισε να καταδιώκῃ με μανιασμένες κραυγὰς τὸν κύκνο-Δία, ὁ ὁποῖος κἀνοντας τὸν περίτρομο κατέφυγε μέσα στην ἀγκαλιὰ τῆς Λήδας καὶ τὴν ἔκανε ἔτσι δική του.

Ἀπ' τὴν ἔνωσι αὐτῆ σχηματίστηκε ἓνα αὐγὸ, ἀπ' τὸ ὁποῖο βνήκαν ἡ Ελένη καὶ οἱ δίδυμοι ἀδελφοὶ της Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης, οἱ ὁποῖοι ἐπειδὴ ἦσαν παιδιὰ τοῦ Διός, ὠνομάστηκαν Διόσκουροι. Ὁ Ίσοκράτης παρατηρεῖ σχετικῶς ὅτι ὁ Ζεὺς ἀ-

πέκτησε πολλὰ ἀρσενικὰ παιδιὰ, τὰ ὁποῖα ἔγιναν ἡμίθεοι, μὰ ἡ Ελένη ἦταν ἡ μόνη κόρη του, τῆς ὁποίας ἀνεγνώριζε τὴν πατρότητα.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, φυλαγόταν σ' ἓνα ἀπὸ τοὺς ναοὺς τῆς Σπάρτης, κρεμασμένο ἀπὸ τὸ θόλο του με μεταξωτὲς κορδέλλες, ἓνα μεγάλο αὐγὸ, τὸ αὐγὸ τῆς Λήδας. Ἐδῶ, θὰ παρατηρήσετε ἀσφαλῶς ὅτι ἡ Ελένη, ὁ Κάστωρ κι' ὁ Πολυδεύκης, θγαίνοντας ἀπ' αὐτὸ, ἔπρεπε να τὸ εἶχαν σπάσει. Ναί, αὐτὸ θὰ γινε χωρὶς ἄλλο, μὰ χωρὶς ἄλλο ἐπίσης ὁ Ζεὺς, με τὴ θεϊκὴ του δύναμι, θὰ τὸ συναρμολόγησε πάλι για να τὸ ἔχουν οἱ πιστοὶ καὶ να τὸ λατρεύουν.

Ἐπάρχει ὅμως κι' ἓνας ἄλλος θρύλος, σχετικὸς με τὴ γέννησι τῆς Ελένης, τὸν ὁποῖο ἀναφέρει ὁ Ἡσίοδος: Σύμφωνα με αὐτὸν τὸν θρύλο, ὁ Ζεὺς δὲν εἶχε ἐρωτευθῆ τὴ Λήδα, ἀλλὰ τὴ Νέμεσι, τὴν θεὰ τῆς Τιμωρίας καὶ τῆς Ἐκδικήσεως. Ἡ Νέμεσις ὅμως, θέλοντας να διαφυλάξῃ τὴν παρθενία της, ἔφευγε κνηγιμένη ἀπὸ τὸν πατέρα τῶν θεῶν καὶ να γλυτώνῃ ἀπ' αὐτὸν, μεταμορφωνόταν διαρκῶς. Μιὰ μέρα λοιπὸν ὁ Ζεὺς τὴν πέτυχε κάπου μεταμορφωμένη σὲ κύκνο. Ἀμέσως τότε μεταμορφώθηκε κι' ὁ ἴδιος σὲ ἀρσενικὸ κύκνο.

Ἔτσι μπόρεσε να κἀνῃ τὴ Νέμεσι ταῖρι του κι' ἀπὸ τὴν ἔνωσι τῶν δύο αὐτῶν μεγάλων πουλιῶν βγήκε ἓνα αὐγὸ πού τὸ βρήκε ἓνας νεαρὸς βοσκός.

Ὁ βοσκὸς αὐτὸς ξαφνιασθηκε, βλέποντας τὸ μέγεθός του καὶ τὴ λευκότητά του καὶ τὸ πῆγε στὴ βασίλισσα Λήδα, ἡ ὁποία τὸ φύλαξε μέσα σ' ἓνα κιβώτιο, στρωμένο με πολὺτιμα ὑφάσματα. Ἀπ' αὐτὸ τὸ αὐγὸ βγήκε ἡ Ελένη!

Ἡ Ελένη, ἡ ὁποία ἀνατράφηκε ἀπ' τὴ μητέρα της τὴ Λήδα στο βασιλικὸ παλάτι τῆς Σπάρτης, ἀπέκτησε ἀπὸ μικρὸ κοριτσάκι ἀκόμη τόσο μεγάλη φήμη για τὴν ὠμορφιά της, ὥστε προκάλεσε τὶς ἐπιθυμίες τοῦ Θησέως, τοῦ περιφήμου ἥρωος καὶ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ Ελένη τῆς Σπάρτης

Φλογισμένος ἀπὸ ἔρωτα μοναχὰ ἀπὸ τὴ φήμη τῆς ὠμορφιάς τῆς Ελένης, ὁ Θησεὺς ζήτησε ἐπισημῶς τὸ χέρι της ἀπὸ τὸν ὑποθετικὸ πατέρα της, δηλαδή τὸν Τυνδάρεω, τὸ σύζυγο τῆς Λήδας.

Ὁ βασιλεὺς Τυνδάρεως ἤξερε βέβαια ὅτι ὁ ἴδιος δὲν εἶχε παίξει κανένα ρόλο στὴ γέννησι τῆς Ελένης, μὰ ἔπαιρνε πολὺ στα σοβαρὰ τὸν πατρικὸ του ρόλο, κ' ἦταν περήφανος γιατί τὸν θεωροῦσαν πατέρα τῆς κόρης τοῦ θεοῦ τῶν θεῶν.

Ὁ Τυνδάρεως σκέφθηκε τὴν πρότασι τοῦ Θησέως, τὴν μελέτησε λίγες μέρες καὶ τοῦ ἔστειλε τὴν ἀκόλουθη ἀπάντησι:

«Εἶσαι πενήντα χρόνων καὶ θέλεις να παντρευθῆς τὴν κόρη μου πού εἶνε ἑφτά. Ἄς περιμένουμε να μεγαλώσῃ πρῶτα κι' ἔπειτα τὰ ξαναλέμε».

Ὁ Θησεὺς ὅμως, ὁ ἥρωος καὶ ἡμίθεος, δὲν ἐννοοῦσε ἔτσι τὰ πράγματα. Βοηθούμενος ἀπὸ τὸ γενναῖο φίλο του Πυρίθουν καὶ ἐπωφελοῦμενος ἀπὸ μιὰ προσωρινὴ ἀπουσία τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων, πῆγε κι' ἀπήγαγε τὴν ὠραία μικρὴ Ελένη, τὴν ὁποία βρήκε σ' ἓνα ναὸ τῆς Ἀρτέμιδος να χορεύῃ με ἄλλες χαριτωμένες παιδοῦλες. Τὴν ἐπῆρε σ' ἓνα προάστειο τῶν Ἀθηνῶν κι' ἐκεῖ τὴν παντρεύτηκε.

Σὲ λίγες μέρες ὅμως, ὁ γενναῖος Πυρίθουν, ὁ ὁποῖος εἶχε βοηθήσει τὸν Θησεὺς στὴν ἀπαγωγή τῆς Ελένης, ὠνειρεύτηκε να κἀνῃ κι' ὁ ἴδιος μιὰ ἀπαγωγ-

γή ακόμα πιο επικίνδυνη. Ούτε λίγο, ούτε πολύ: αποφάσισε να κατέβη στον Άδη και ν' απαγάγη από τον Πλούτωνα τη σύζυγό του Περσεφόνη.

«Ο Θησεύς υποχώρησε μπρός στην έπιμονή του φίλου του — γράφει ο Ίσοκράτης — και κατέβηκε μαζί του στα Τάρταρα όψηφώντας τους τρομερούς κινδύνους που τον απειλούσαν.

Μά κάτω στον Άδη, οί δυο φίλοι την έπαθαν άσχημα, γιατί ο τρομερός Κέρβερος κατασπάραξε τον Πυρίθουν κι' ο Θησεύς συνελήφθη και άλυσοδεήθηκε από τον βασιλέα των Ταρτάρων.

Έπωφελούμενοι της άπουσίας του βασιλέως των Άθηναίων, οί Διόσκουροι Κάστωρ και Πολυδεύκης, οί άδελφοί της Έλένης και βοηθούμενοι από τον άνδρείον Άχιλλέα, τὸ γυιό της ξανθής Θέτιδος με τὰ γλαυκά μαλλιά και βασιλέα των Μυρμηδόνων, ξεκίνησαν μαζί με άλλους ήρωας για νά πάνε νά πάρουν πίσω την άδελφή τους.

Η άποστολή επέτυχε κι' η Έλένη ξαναγύρισε έτσι στην Σπάρτη, όπου έφερε στον κόσμο μιá κοπέλλα, παιδί του Θησεύς.

Όσο για τον Θησέα, αυτός, μετά την έξοδό του από τὰ Τάρταρα, απ' όπου τον άπελευθέρωσε ο φίλος του Ηρακλής, ξαναγύρισε στην πρωτεύουσά του. Εκεί όμως βρήκε τη σύζυγό του Φαίδρα, τρελλά έρωτευμένη με τον θετό γυιό της Ίππόλυτο. Όταν έμαθε την άπιστία της Φαίδρας, ο Θησεύς θεώρησε ένοχο και τον γυιό του Ίππόλυτο κι' έπεκαλέστηκε τον Ποσειδώνα για νά τον τιμωρήσει.

Ο νεαρός Ίππόλυτος κατασπαράχτηκε τότε από ένα θαλάσσιο τέρας, κι' άμέσως κατόπιν η Φαίδρα αυτοκτόνησε από τον πόνο της. Συγχρόνως επανάστασις ξέσπασε στας Άθήνας κι' ο Θησεύς, διωγμένος από τον λαό του, κατέφυγε στη Σκύρο. Εκεί όμως, ο βασιλεύς Λυκομήδης τον γκρέμισε από ένα βράχο στη θάλασσα, όπου και πνίγηκε.

* * *

Έτσι, η ξανθή Έλένη, που ήταν ακόμα παιδούλα, έμεινε χήρα και μητέρα. Εν τῷ μεταξύ, είχε ξαναγυρίσει στη Λακεδαίμονα, κοντά στον υποθετικό πατέρα της, τον βασιλέα Τυνδάρεω, και κοντά στη μητέρα της, τη Λήδα.

Η άπαγωγή της Έλένης από τον Θησέα δεν έσκίασε καθόλου την εκτίμησι και τον θαυμασμό των Έλλήνων προς αυτήν.

Απεναντίας μάλιστα, τὸ ότι την αγάπησε ένας τόσο ένδοξος ήρωας, μεγάλωσε ακόμα περισσότερο την αίγλη της.

Και οί υποψήφιοι μνηστήρες άρχισαν νά φθάνουν απ' όλα τὰ μέρη της Ελλάδος. Οί ιστορικοί τούς έμέτρησαν... Ήσαν έν όλω τριανταεφτά. . . Και τι υποψήφιοι!... Τὰ ένδοξότερα όνόματα της μυθολογίας: Ο Ήξυπνος, Ο Δυσσεύς, ο γενναίος Διομήδης, ο άήττητος Αΐας, ο πιστός φίλος του Άχιλλέως Πάτροκλος, ο Φιλοκτήτης ο άσύγκριτος τοξότης, ο Ίδομενεύς κλπ.

Τόσο ήταν τὸ έρωτικό του πάθος, ώστε υπήρχε φόβος, μέσα στο συναγωνισμό τους ν' άποκτήσουν την ίδια γυναίκα, νά πιαστούν στα χέρια και νά άλληλοζκώθουν...

Ευτυχώς, ο Τυνδάρεως κατόρθωσε νά τους πείση νά τον αφήσουν νά διαλέξη ο ίδιος εκείνον απ' όλους, που θα γινόταν σύζυγος της Έλένης. Συγχρόνως, προνοητικός καθώς ήταν, τούς έβάλε νά όρικοτούν ότι στο μέλλον όλοι μαζί θα πολεμούσαν έναντιον εκείνου που θα έπιχειρούσε νά κλέψη την Έλένη από τὸ σύζυγό της. Όταν τούς έβαλε νά κάνουν τον όρκο αυτό δεν συλλογιζόταν παρά την ασφάλεια της κόρης του. Μά ο όρκος τους ήταν μοιραίος, γιατί, αν δεν όρκιζόντουσαν, ο Τρωικός πόλεμος δεν θα γινόταν.

Η έκλογή του Τυνδάρεω έπесе στον Μενέλαο, ο οποίος ζούσε μέσα στο παλάτι του και τὸ όποίου είχεν εκτίμησει την ένεργητικότητα, τη δύναμη και την ευθύτητα του χαρακτήρος του. Τὸ έκανε αυτό και για έναν άλλο λόγο ακόμα: γιατί έτσι, θα έξα-

σφάλιζε έναν καλό διάδοχο για τὸν θρόνο του.

Έτσι έγινε ο γάμος της Έλένης και του Μενελάου...

* * *

Από την ημέρα που ο Μενέλαος έγινε γαμπρός του, ο άγαθός βασιληάς Τυνδάρεως τὸ παρέδωσε τὸ βασίλειο της Σπάρτης. Ο ίδιος κι' η σύζυγός του η Λήδα κράτησαν για τὸν έαυτό τους μονάχα τὰ ύποστατικά που έξαρτώντο από τὸ παλάτι: δάση, άνθισμένα λειβάδια, κάμπους και βάλτους, άγροικίες και βοσκοτόπια.

Ο δεύτερος σύζυγος της κόρης του Διός και της Λήδας, ο Μενέλαος ήταν ένα υπέροχο παλληκάρι με πλατειούς ώμους, ψηλός στο μπόι, με γροθιές δυνατές. Βαρειές ξανθές μπούκλες πλαισίωναν τὸ περήφανο πρόσωπό του. Ήταν η άνδρεία η ίδια, πάντα έτοιμος για μάχη.

Η Έλένη, φορώντας τη λευκή ρόμπα της με τις μακριές πτυχές, έζησε αρκετά χρόνια γαλήνια κι' ευτυχισμένα μέσα στο βασιλικό ανάκτορο της Σπάρτης. Ίσως η νέα γυναίκα νά εύρισκε κάπως άσχηρό αυτό τὸ παλάτι με τη βαρειά του εμφάνισι, με τὰ χοντρά του τείχη, τις έπάλξεις του και τις μπρούτζινες πόρτες του. Μά κι' η ζωή που είχε κάνει ηδη με τον Θησέα στας Άθήνας δεν είχε τίποτε τὸ διασκεδαστικό.

* * *

Όπως ο Θησεύς είχε έρωτευθῆ την Έλένη, όταν ήταν ακόμα παιδούλα, έτσι τώρα κι' ένας γυιός του βασιλέως της Τροίας Πριάμου, έρωτεύθηκε την Έλένη, γυναίκα πειά, άκούγοντας μονάχα τις περιγραφές που τὸυ έκαναν διάφοροι ταξιδιώτες για την ώμορφιά της.

Ο νέος αυτός έρωτευμένος ήταν ο δεύτερος γυιός του Πριάμου και της Εκάθης, ο Πάρις. Ένας θρύλος σχετικός με τον Πάριδα, μάς πληροφορεί ότι η μητέρα του, πριν τον φέρη στον κόσμο, άνειρεύθηκε πὸς είχε γεννήσει ένα φλογισμένο δαυλό που έθαλε φωτιά σ' όλη την Τροία.

Τρομαγμένος από τὸ θλιβερό αυτό προμήνυμα, ο Πριάμος παρέδωσε τον Πάρι, μόλις γεννήθηκε σ' ένα βοσκό, όνομαζόμενο Άργέλαο, με την έντολή νά τον εγκαταλείψη στις κορυφές του όρους Ίδα, που έδέσποζε τὸ κάμπου της Τροίας. Ο Άργέλαος τὸ άφησε εκεί, στο κούφωμα ενός βράχου. Μά, όταν ξανα-

πήγε στο ίδιο μέρος, έπειτα από πέντε μέρες, τὸ βρήκε, πὸς μεγάλη του έκπληξι, ζωντανό και υγιέστατο. Μία άρκούδα τὸ είχε περιποιηθῆ και τὸ είχε θρέψει με τὸ γάλα της. Τρομαγμένος απ' αυτό τὸ περιστατικό, στο όποιο μάντεψε κάποια θεϊκή επέμβασι, ο βοσκός πήρε τὸ βασιλόπουλο και τὸ μενάλωσε σαν πατέρα μαζί με τ' άλλα του παιδιά. Αυτός μάλιστα τὸυ έδωσε τὸ όνομα Πάρις.

Έτσι ο γυιός του Πριάμου έγινε κι' αυτός βοσκός κι' έβοσκε τὰ κοπάδια του θετού του πατέρα στην πλαγιά του βουνού. Μά μη νομίζετε πὸς αυτή η δουλειά έξευτέλιζε εκείνη την έπονή, την παιγνητική του άξιοπρέπεια... Ολ' οί βασιλείς και οί ποιγκητες της Ίλιάδος και της Όδυσσειας, τὸ είχαν καιάρι τους ότι ήσαν έπιδέξιοι στις άγροτικές δουλειές. Ο Όδυσσεύς, ο ένδοξος και ισχυρός βασιλεύς της Ίθάκης, περιφανευόταν, γιατί ήξερε νά οδηγῆ τὰ μεγάλα μαύρα βώδια του, νά θεοίξη και ν' άλλωνίξη. Επίσης κι' η βασιλοπούλες, όπως η χαριτωμένη Ναυσικά κι' η βασιλίσσες η ίδιες πήγαιναν κι' έβαζάνι μόνες τους μπουγάδα στην άκροποταμιά!

Ο βοσκός Πάρις διακρινόταν για την άνδρεία του και την ώμορφιά του. Κ' η νύμφες των πηγών και των δασών είχαν ξετρελλαθῆ τόσο με τὰ θέληγτρα του, ώστε στο τέλος έκανε ταίρι του μιá απ' αυτές, την Οϊνόη, με την όποια και απέκτησε ένα παιδί, τον Κόρυθο.

Ο Πάρις, βοσκός στο όρος Ίδα ήταν ο πιό ώραϊός από τὸς άνδρες, όπως η Έλένη ήταν η πιό ώραία από τις γυναίκες. (Άκολουθεϊ)

Ο Μενέλαος